

Изази два пута
— у мјесецу —

Дијена за Аустро-Угарску: на годину К 2-40 на по године. К 1-20 на четрт год. К —60
За друге земље: на годину 4 круне. Поједини бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по ценовнику. Ако се више од три пута увршћују, рачунају се јефтине.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу на уредништво „Српског Коло народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Банке за насељавање.

Јавили смо да је у Будимпешти основана једна велика банка, која ће куповати земљу па насељавати на њу Мађаре, који немају земље. Тако хоће Мађари, да од других народа, који нису Мађари, од Срба, Словака, Румуна и Немаца, покупују њихове земље, па даду Мађарима. Брзо ће се основати још оваквих банака, а мађарска ће им влада ићи на руку, јер је и њој много стало до тога, да у Угарској не буде другог народа осим мађарског.

Неки дан је и у Загребу основана таква једна банка, која ће стајати у свези као споредна с оном главном банком у Пешти и која ће куповати земљу по Хрватској и Славонији, па насељавати на њу свакога пре него Србе, јер кад се је ко туђи икад побринуо за Србе. Нама је сваки туђин само зло радио и пакостио, а никад добро.

Дакле и Србима у Угарској и Србима и Хрватима у Хрватској и Славонији прети опасност од ових мађарских и мађарско-хрватских банака. И једне и друге гледаће да измаме земљу и од Срба сељака и од Србина господина, који има земље, па ће се туђин, који се и онако угнездио међу нас, још више ојачати. Кад се туђин угнезди међу нас, онда се банке не требају више ништа бринути, туђин ће сам гледати, да од Срба начини бескућнике. Ено Срема, тамо се најлепше види, колико је српске земље прогутао туђин, Мађар, Швабо и други. Србин је лаком на новац и детињаст, лакомислен. Прода данас комад земље, па вели у себи: остаће мени још доста, с овим ћу новцем купити ово, оно, стоке, алата. Новац се измигољи из прста, а Србин опет продаје и теши се, како ће му још доста остати, док му не остане голо тело. Комад по комад оде, а да се и не осети.

Шта ми Срби морамо радити, да се одбранимо од ове беде?

Прво не сме ни један Србин продавати своје земље туђину, већ ако је мора продавати, нека је прода Србину, да земља остане у српским рукама. Немачка царевина потрошила је за двадесет година 420 милијуна круна, на то, да од Пољака, народа словенске крви као и ми што смо, измами земљу њихову, па да на њу насели Немце, али бадава труд. Од земље, што их је Немачка царевина за те новце купила ни половина није купљена из пољских руку. Оно што су испрва неки неваљали Пољаци продали држави накнађено је тим, што су други Пољаци још више прекупили из немачких руку. Тако је немачка царевина узалуд потрошила толике милијуне до сад, а од сад ће бити још узалудније, јер сад се на прсте могу бројити пољске издајице, који продају земљу туђину.

Кад је скоро неки гроф Бнињски продао своје имање заједно са кућом и стајама немачкој држави, нигде међу Пољацима није могао скло ништа наћи. Ниједан Пољак није му хтео куће изнајмити ни за највише новце, нико му није хтео слуга бити, нико од Пољака с њим речи проговорити, свако је од њега главу окретао, као да је губав и окужен. Морао се иселити из тог места пољског међу Немце. Тако треба и код нас радити са издајицама, који туђину продају за Јудине новце земљу, коју су наши дедови својом крвљу натопили.

Друго, ми морамо оснивати сваки дан све више српских ратарских¹ задруга. Догоди се па један Србин није кадар одмах дати сав новац за неку земљу, која би тако отишла туђину у руке, задруга то може лакше урадити,

¹ Ми у овом листу кажемо *ратарска* задруга, јер реч „земљорадничка“ не ваља, није српска, него је по туђинском немачком калуку скована. Реч ратар је врло стара словенска реч, коју имају у свом језику Срби, Руси, Чеси и сви други словенски народи. Кад смо, по примеру наше браће у Србији, почели и ми овамо оснивати задруге, ми смо узели и рђаву реч земљорадничка, коју су они тамо сковали сакато, према швапској речи „ландарбајтер“. Ми нећемо да кваримо свој лепо српски језик, па зато и кажемо: ратарске задруге.

па онда земљу продати у српске руке или је оставити да је задругари заједно обрађују. Кад дође то време, да у сваком српском селу буде српска ратарска задруга, онда се већ нећемо морати бојати, да ће српска земља прећи у туђе руке. Особито се морамо старати, да се што више задруга оснује у местима, где Срби живе измешано са Немцима, Мађарима и другим народима.

У памет се узмимо браћо. Нас Србе не воли ни једна влада у овој држави, ни бечка, ни будимпештанска, ни загребачка, ни сарајевска у Босни и Херцеговини. Све оне воле свакоме више него нама. Зато се ми морамо сами међу се збијати у рпе, и то српске рпе без икакве туђе мешавине. Будемо ли тако радили не бојмо се за се ни за своју земљу. Чија је земља, онога је и држава. Да ми Срби у Хрватској и Славонији можемо у своје руке прибавити половицу земље, друкчије би све било. Али ако не можемо то, можемо сачувати оно што имамо и још стећи.

А ако изгубимо своју земљу, шта смо онда? Бескућници, туђе слуге, који морају молити туђина за зараду какву, а туђин по милој вољи може и да даде и да не даде. А ако му се допадне, може нам рећи: Даћу вам зараде, али најпре пљуните на свој српски језик, своје српско име, своју веру. А то би туђин и урадио, кад би нас већину лишио земље. Сад још не сме то радити.

Зар да Србин дотле спане, да то дочека? Тврдо смо уверени, да Србин неће бити толико немаран и слаботиња, да до тога дође. Онај народ који је родио цара Душана, Обилића, Краљевића Марка, цар Лазара, Хајдук Вељка, Карађорђа и толике друге јунаке и велике људе, не сме се срамотити сам.

Српска повјест.

8.

Стеван Душан Силни.

(Краљевао од 1331.—1346; царао од год. 1345.—1355.)

Осмог септембра 1331. године проглашен је за краља краљевић Душан, славни јунак у крвавом боју с Бугарима код Велбужда. Бјеху му тада 23 године. Когод је познавао Душана, знао је, да млади соко неће дуго мировати, да му неће бити доста пространа краљевина, која му је иза оца остала, већ да ће се винутити на кога год, да своју државу прошири.

Најприје се Душан оженио Јеленом, сестром новог бугарског краља Александра. Александар је признао врховну власт Душанову над собом.

Одмах иза женидбе удари Душан на грчког цара Андроника. Рат је трајао три године. Душан је за то вријеме освојио већи дио Маћедоније и допро до града Солуна на мору. Прије тога освојио је Душан редом градове Прилип, Охрид, Костур, Водену и друге. Солуна није могао освојити, јер није имао лађа, да га и с морске стране опколи. Зато пристане на понуду грчког цара и помири се с њим. Душан је задржао себи већи дио земаља, које је освојио од Грка.

Иза тога удари Душан на Арбанију (Арнаутску) и освоји је за три године. Уз Арбанију освоји и један дио Епира. Тако је Душан до 1340. год. јако увећао своју државу.

Није то било доста Душану. Он је намислио да сасвим сатре грчко царство, па на његовим рушевинама да дигне силну српску државу. Зато Душан одмах, чим умрије грчки цар Андроник и у Грчкој настадоше свађе, удари на Грчку. Бадава је Грцима била турска помоћ, коју су добили из Азије, Душан освоји сву Маћедонију осим града Солуна, а Турке протјера натраг, откуд су и дошли. Кукавни Грци, не могући се сами бранити од Срба, почели су ето звати и Турке у помоћ и не слутећи, какву несрећу навлаче и на се и на друге народе. Турцима се допале балканске земље, острвише се на њих па наумише, да сами пријеђу у њих и да оснују у њима своју државу. И збиља, чим је Душан заклопио очи, они то и учинише.

Кад је Душан још већма раширио своју државу прогласи се за цара у граду Серезу, који је скоро био освојио од Грка. То је било 1345. године. А год. 1346. сазове он у своју пријестоницу Скопље српски духовни и свјетовни сабор. Духовни сабор изабере првог српског патријарха, јер дотле Срби нису имали свог патријарха. Томе првом патријарху српском било је име Јанићије. Кад је то свршено, онда тај српски патријарх, а уз њега и бугарски лицем на Ускрс 1346. год. вјенчају Душана царском круном и прогласе царем српским, грчким и бугарским. На крунисање слегли су се многобројни српски великаши, патријарх српски и бугарски, архиепископ охридски, српски митрополити и владике, калуђери са Свете Горе, силно ниже свећенство и небројени народ. Заједно са Душаном крунисана је за царицу и жена му Јелена а млади син Урош крунисан је за „младог краља“. Све је било као опијено од дике и радности. Такве српске славе никад последије српско око није видјело.

Послије крунисања обори се цар Душан опет на Грке. За три године освоји он остатак

Епира и земље Етолију, Акарнанију и Тесалију. Грчком цару сад од свега царства остаде само град Солун, Цариград и крпица земље око Цариграда, тако је цар Душан срезао грчко царство.

Сад је Душан наумио да још освоји Цариград, па да сврши сасвим с Грцима и смири се. Али силу Душанову гледао је пријеким оком моћни мађарски краљ Људевит Велики.

Док је Душан ратовао са Грцима удари босански бан, Стеван Котромановић, мађарски пријатељ, по наговору мађарског краља Људевита, на Душанове земље. Чим је Душан свршио посао са Грцима крене на Босну, освоји Хум и Требиње, прегази Босну, јер тамошњи српски народ волио је српском цару него мађарском пријатељу бану. Душан себи задржа један дио Босне и већ споменуте крајеве Хум и Требиње. Хтио је само устрашити бана, па опет кренути на Грке. Душан је лебдио над тим, да отме Цариград, а друго му је све било узгредно.

Али му опет Мађари направише сметњу. Мађарски краљ љут, што је његов пријатељ бан босански страдао, дигне велику војску мађарско-хрватску и навали на Душана. Али лоша срећа послужи ту војску. Душан је потуче, растјера на све стране, тако да се силни подавише у Сави и отме од Мађара Мачву, град Биоград и Сријем. Дотле је Биоград био у мађарским рукама. То је било 1353. године.

Љут мађарски краљ због своје срамоте поче купити нову војску. Кад је Душан видио, да му Мађари баш сметају и задржавају га, да не иде на Цариград, онда и он напрегне сву своју моћ, па намисли да ратује на обадвије стране и с Мађарима и са Грцима. И збиља скупи он велику војску, па је раздијели на два дијела. Мањи дио пошље на Мађаре, а већи дио од 80.000 (осамдесет хиљада) момака поведе он сам на Цариград. То је за оно вријеме била грдна војска. Мало је краљевина могло скупити у оно вријеме толику војску.

Прва војска била је сретна и отела од Мађара Далмацију. Али другу војску задеси страшна несрећа. Тек што је војска кренула у онај комадић земље око Цариграда, разболи се изненада цар Душан и испусти своју јуначку душу мјесеца децембра 1355. год. у селу Девулију. Било му је текар четрдесет и шест година. Како је Душан тијелом био снажан, висок, права људина, здрав, многи су мислили да су га Грци отровали.

Кукајући и јадикјујући врати се збуњена српска војска натраг. Није више било оне гвоздене и јуначке руке и оне мудре, препаметне главе, која је дотле управљала српским народом тако, да је српска слава и српско име по-

чело одјекивати по цијелом свијету. Баш у часу кад се соко спремио да освоји дику свјетску Цариград, да од њега начини пријестолницу српске царевине и окурни тако сав свој дотадањи рад најљепшом круном, покоси га смрт. Али осим њега покоси и срећу српског народа, јер од дана смрти Душанове пође код Срба све суноврат.

У броју који долази по реду, рећи ћу још штошта о цару Душану, јер овдје сам говорио само о његовим ратовима.

Марина клетва.

— Српска народна песма. —

Мајка Мару кроз три горе звала,
Кроз три звала, кроз четири дала;

Мара јој се кроз девет одзива:

„Јеси ли, Маро, убелила платно?“ —

„Нисам, мајко, ни до воде дошла,

„А камо ли убелила платно!

„Јово ми је воду замутио;

„Кун' га, мајко, и ја ћу га клети:

„Еда Бог да, те се обесио!

„О злу дрву о мом белу грлу;

„Еда Бог да, тамнице допао!

„Тамница му моја недра била;

„Еда Бог да, синцира допао!

„Синцир биле моје беле руке;

„Еда Бог да, вода га однела!

„Моја мајко, на ме га нанела!“

Руско-јапански рат.

На бојном пољу, како заповедник све руске војске јавља, нема никакве промене. Војска се руска и јапанска повраћају од оних тешких удараца, које су задобиле пред Мукденом у бојевима од четрнаест дана. Јапанци не прогоне Русе даље од Тјелина, осим што јаке извиднице прате кретање руске војске, па између Руса и Јапанаца долази до мањих и већих окршаја. То, што Јапанци не могу да прогоне руску војску, казује толико, да су били јапански губитни много већи пред Мукденом, него што то Јапанци исказују, па сад морају чекати, док добију појачања из Јапана, и док се опораве од задобивених рана. Кад ће доћи до већих битака, то се не може казати, јер о кретању војске ћуте Јапанци, а ћути и „стари папаша“ Љињевић као оловом заливен, јер је ћутање од велике користи за ратне операције (предузећа).

Да мукденска битка није задала онаких губитака Русима, као што су то Јапанци тврдили, а уза њих гудила европска штампа, па чак и један део руске, видило се ових дана из брзојавног извештаја од ратног извештача Табуерна петроградском листу „Новом Времену“. У њему

каже Табурно, да руски губитци око Мукдена нису онолики, како то Јапанци тврде. Истина, да је много људи пало, али то је од пораза далеко. Што Јапанци не прогоне даље Русе, то најбоље показује, како је исцрпена снага њихова. За 14 дана бојева Јапанци нису Русе никад и нигде победили. Руси су отимали њима позиције, а они Русима ни једне. Ако је ипак руска војска морала узмаћи, то је кривица у томе, што су Јапанци бројем били јачи, па су предузели обилажење десног крила руског. Да им се омете овај план, морали би били Руси имати још читаву једну војску у резерви, да то спрече,

снагу и број своје војске, што није смео учинити, јер су тако Јапанци сазнали оно, што им никаква извидница не би могла дојавити.

Али и ако су Руси морали оставити Мукден и повући се натраг, Јапанци се не могу похвалити с одлучном победом и уништењем руске војске, како је то јапанска и европска штампа трубила и по свету разносила.

Рождественскиј и Того.

Цео свет с великом пажњом очекује поморску битку, која је на догледу, а која ће се крваво одиграти између руске и јапанске флоте.

Из Русије: Кићење невесте пред венчањем.

а тога није било. Куропаткин је требао одмах, чим је видео намеру и кретање Ногијево, да хоће да му дође за леђа, узмакнути од Мукдена, као што је најпре намеравао. Криво је томе то, што Руси нису били довољно извештени о јакости јапанске војске, док су Јапанци тачно знали руску снагу, а поред тога пада доста кривице и на руску штампу и руско друштво, који су непрестано викали, да Куропаткин нема довољно одлучности, да се упусти у одлучну битку. Крив је и генерал Грипенберг, који је као заповедник треће војске отишао с бојног поља и новинарима, бранећи себе, казао

Адмирал Рождественскиј стигао је са својом флотом у јужно китајско море и одатле на сваком кораку даље у правцу према Кореји, Јапану и Владивостоку може доћи до поморске битке. Ова ће битка бити најважнији догађај у дојакошњем рату и она ће одлучити судбином овога крвавога рата, који траје ето већ годину и два месеца дана.

Победи ли Того, Русија мора правити мир по жељи Јапана и њезино господство на Далеком Истоку скршено је. Победи ли Рождественскиј, падају у воду све дојакошње победе јапанске, јер ће јапанска војска у Манџурији

бити растављена и одсечена од Јапана, хране, муниције ни појачања не може добивати, градови и луке у Јапану биће изложене руској вктри и судбина је јапанске војске запечаћена. Јапан ће морати правити мир, какав хоће Русија, и његова ће снага бити скрхана за дуго и дуго време.

Некоје најновије вести јавише, да је поморска битка већ отпочела код Анамбас-острва у јужно-китајском мору, али званичне вести нема, па треба сачекати. Једна друга опет вест каже, да су од Рождественског стигле у Петроград неке врло радосне вести, али се не каже поближе шта.

Што се тиче снаге у лађама, ту Јапанци стоје боље од Руса. Руси имају седам великих лађа оклопница, Јапанци четир, али Јапанци имају 8 оклопљених крстарица, Рождественскиј пак три крстарице првог реда, затим двије нешто слабије крстарице од ових, и три крстарице другог реда. Пошто јапанске крстарице значе исто толико, колико и лађе оклопнице другог реда, то је Того ипак јачи снагом од Руса.

Трећа руска поморска ескадра налази се истом сада у Арапском Мору, а то је од прилике петнаест дана иза леђа Рождественскога. Ова ескадра састоји из четир обалне оклопнице и једне крстарице. Ова флота по свој прилици неће учествовати у битци, која је на домаку.

Ваља дакле сачекати још ову битку, па ће се онда знати, шта ће од рата овог даље бити. Рождественскиј је показао већ досад путем својим, тако рећи око свијета, да је способан, врстан, и обзрив, али и одлучан адмирал.

Стидно момче и милостиво девојче.

— Српска народна песма. —

Вишњицица род родила,
Од рода се подломила,
Нема нико да је бере,
Него момче и девојче;
Стидње момче, нег' девојче,
Испод стида проговара:
„Дај, девојко, једно око.“
Она кучка милостива
И на срцу жалостива,
Пак му даде и обадва.

Губитак задружног чланства избивањем.

Много се српских људи од неко доба — нешто по невољи, а нешто и по обијести — лакомислено креће из својих задруга преко дебелог мора у далеку Америку, да ондје тражи бољи живот. Доста ће их — јадна им срећа — тамо и остати, али који год воли ону свету

груду мајке земље, гдје га је први пут огријало божје сунце, гдје се први пут заплакао и насмијао, гдје су гробови његових најмилијих, вратиће се у крило мајци својој, отаџбини својој, у којој је оставио огњиште своје. При том би се гдјеком лако могло случити на повратку, да га на његову рођеном задружном дому с правом дочекају као странца и да му покажу врата, нека иде, одакле је и дошао, јер да ту нема ништа тражити. Бадава ће се он тада жалити власти; власт не ће моћи помоћи, јер § 53. закона од 9. маја 1889. о задругама у краљевини Хрватској и Славонији каже, да се о сваком, когод *пет година послјије навршене пунољетности* т. ј. послјије навршене 24. године *неовлаштено* избива из задруге, држи, да се *футке одрекао задруге* т. ј. свију својих права на задружни иметак.

Биће их и таквих, који ће из туђине, откидајући од својих уста, највише своје крваве зараде слати кућној својој задрузи. Како ће се ти тек изненадити, кад их по повратку изјуре из задруге остали бездушни задругари. Да тај прни петак не сване никојем честитом Србину, ево му наук:

По §-у 7. и 54. банске наредбе од 16. децембра 1889. број 22.403. неовлаштено избива, когод се из задруге удаљи *без знања и приволе кућног господара* или когод је у свијету *дуже*, него што му је допустио задружни кућни господар. То се наравно не тиче избивања задругара, док служи у војсци под пушком.

За то сваки задругар, који жели дуже вријеме избивати ван задруге, нека онда, када тражи иноземну путовницу, путну исказницу или служинску књигу, вазда замоли опћинско поглаварство, да саслуша записнички његова задружног кућног господара, пристаје ли и допушта ли задругару, да оде у свијет без икакве штете за своја права на задружни иметак. Ако кућни господар на то и тако пристане, тада нека задругар захтијева од опћинског поглаварства, да му одмах о том да *уредовну свједоцбу*. Када ту свједоцбу добије, може мирне душе отићи трбухом за крухом, али се мора послјије измака даног му времена вратити натраг у задругу или опет затражити нову такву уредовну свједоцбу исто као први пут, јер иначе може и крај свједоцбе изгубити своје право.

Добивену уредовну свједоцбу нека добро чува, јер ће њоме моћи увијек ваљано доказати, да није неовлаштено избивао из задруге, дакле да се није одрекао својих права на иметак своје рођене задруге, а ни осталих благодати, што их има у задрузи као њезин члан, па ће по томе у свако доба смјети и моћи доћи у своју задругу без икакве запријеке, у њој се

до смрти дохранити, као и за случај диобе из ње тражити и добити свој дио у земљи и у покретнинама.

Штогод је овдје речено о избивању за другара у страном свијету, вриједи и за свако друго трајно неовлаштено избивање на примјер у најближој околици, шта више и самом истом мјесту.

Србине, не избивај неовлаштено ван за друге!

Гавра Кошенол.

Понос лепотице.

— Српска народна песма. —

Девојка је крај горе стајала,
Сва се гора од лица сијала,
А од лица и зелена венца;
Туд' пролази сва царева војска,
Сва јој војска Божју помоћ даје,
Ал' не даје младо нежењено,
Већ догони коња до девојке:
„Љуби мене, лепото девојко,
„Љуби мене, док ја нисам тебе.“
Ал' говори лепота девојка:
„Ид' одатле, младо нежењено!
„Ја не љубим ни бољих јунака,
„А камо ли царевих војника!“

За „Српско Коло“.

Пријатељ „Српскога Кола“ из Инђије у Сријему послао је управи „Српскога Кола“ К 12 за 5 претплатника, г. Вујо Д. Опсеница трговац из Корјенице К 12 такођер за 5, г. Паја Поповић из Дарувара К 14:40 за 6, г. Јанко Милојевић К 7:20 за 6 претплатника. Г. д-р Перо Белобрк адвокат из Бјеловара послао К 60 као погоднишњу претплату за 0 претплатника, г. Стево Калембер трговац из Корјенице К 12 за 5, г. Филип Кетић из Старог Сланкамена К 16:80 за 7, један пријатељ „Српскога Кола“ из Малог Граца К 8:50 за 6, г. Милан Р. Зурковић из Ирига К 3:60 за 2, преч. г. Висарион Стакић К 7:10 са 3, госпођа Ракићка, протиница из Пакраца К 4:80 за 2, г. Јосиф Тошовић из Фоче К 7:20 за 3 г. Павле Нинков, техничар из Пеште К 4:80 за 2, г. Стево Узелац, трговац из Бриња К 9:60 за 4, г. Јован Јузбашић из Нештина К 3:60 за 2, г. Којо Бунаревић из Ст. Бољана К 7:20 за 6, г. Лазо Почуча из Липоваче К 4:80 за 2, г. Нинко Вила из Полоја К 6 за 5, г. Прокопије Шиљак из Пљевља К 12 за 5, г. Гајо Јакшић из Огулина К 5:40 за 2, преч. г. Јосиф Драгишић парох из Рујевца К 8:40 за 5, г. Јанко Кравић, богослов у Срем. Карловцима К 14:40 за 3 претплатника у 1904. и 1905. години, г. Михаило Бандур из Ашање К 4:80 за 4, г. Танасије Облаковић из Стрмена К 4:80 за 3, г. Спасоје Кнежевић из Ђеврсака у Далмацији К 14:80 за 6, г. Леонтија Врховац из Скендероваца код Липика К 16:20 за 7, г. Јосо Бастајић трговац из Свинице К 18 за 15, преч. г. Јован Ву-

келић парох у Дубравама К 9:60 за 4, г. Стево Мркаљ из Брђана К 4:80 за 4, г. П. Вујаклија К 14:40 за 6, г. Н. Вујашковић из Миклеушке К 7:20 за 4, г. Тома Јовановић из Кукуњевца К 3:60 за 2, пријатељ „Српског Кола“ из Мајских Пољана код Глине К 12 за 5, г. г. Милан Босанац из Војнића К 12 такођер за 5, г. М. Младеновић из Суваје К 20:40 за 10, г. Ђ. Грчић из Двора К 7:20 за 6, г. Ђуро Релић из Слабине К 9:60 за 4, г. Ђорђе С. Симић-Шишков из Вареша у Босни К 7:20 за 3, преч. г. Атанасије Зорчић, прото у Вођину К 4:80 за 2, г. Јован Стевановић правник из Ораховице К 3:60 за 2, г. Милан Ивановић из Рошишта К 3:60 за 3, г. Богдан Малула из Гомирја К 28:80 за 12, г. Никола Илић, књиговођа митровачке штедионице К 7:20 за 3, преч. г. Петар П. Томић парох у Војаковцу К 3.60 за 2, г. Перо Бекић из Двора К 19:20 као прилог, г. Пајо Поповић из Дарувара К 4:80 за 2, г. Д. Симић из Пакраца К 7:20 за 7, пријатељ „Српскога Кола“ из Класнића К 14:40 за 7 претплатника.

Шта се збива у нас и у свијету.

† Јосип Јурај Штросмајер. У суботу 26. марта (8. априла) о. г. преминуо је у Ђакову у Славонији Јосип Јурај Штросмајер, бискуп ђаковачки. Родио се 4. фебруара 1815. Било му је дакле преко 90 година. За хрватски народ је Штросмајер веома заслужан, јер је за просвјету хрватског народа учинио више него ико од Хрвата. Стотине хиљада дао је он за просвјету, па га Хрвати с правом сматрају највећим сином својим. И у политици је имао великог утјецаја, нарочито до седамдесетих година. За вријеме владавине славног српског кнеза Михаила он је с њим дописивао и због тога је пао у велику немилост у Бечу. Год. 1870. говорио је у Риму против папине непогрјешивости, али је касније морао опорети свој говор. Г. 1888. послао је брзојавну честитку у Русију, кад је у Кијеву била прослава деветстогодишнице прелаза Руса у православље. Због тога брзојава добио је исте године у Бјеловару укор од краља, а он је краљу одговорио: „Моја је савјест мирна“.

Један хрватски лист згодно вели за Штросмајера, да је послје свога говора против предлога, да се папа прогласи непогрјешивим, а кад је католички сабор у Риму ипак пристао на то, могао Штросмајер учинити, да се цијело свештенство католичко и народ оцијепи од Рима. Он то није учинио, јер је држао да за то није згодно вријеме.

Сад било овако или онако, Штросмајер је као бискуп задужио свој хрватски народ, учинио му за његово добро велика добротинства, па га зато с правом и држи за свога највећег сина. То му признају и пријатељи и непријатељи, то му признају сви Словени, па и читав свијет.

Избор у Копривници. Смрћу мађарског посланика Карловића, који је био посланик копривнички, остао је тај изборни котар сада празан, па ће се морати наново бирати нови посланик. Кога ће влада поста-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

вити за свога кандидата, не зна се још, али од хрватске опозиције кандидат је д-р Иван Ружић, адвокат у Дугом Селу. Он је г. 1897. био и изабран у том котару, јер су га помогли и Срби из општине Соколовца, па су за њега гласали. Чим је дошао у сабор, Ружић је у знак захвалности Србима, што су за њега гласали, најгачније напао сав српски народ. Кад је сабор послје неколико дана уништио његов избор, јер је тако хтио гроф Кун, онда је дошло до новог избора. Али тад су и Срби окренули му леђа, па нису хтјели гласати ни за кога, и д-р Ружић је пао на избору и није више дошао у сабор.

Сад се опет кандидира тај исти д-р Ружић у Копривници и сигурно ће покушати наговарати изборнике Србе из Соколовца да гласају за њега. Али како је год мислио д-р Ружић о Србима г. 1897., тако мисли и данас, па стога Срби Соколовчани не треба да се даду варати. Срби Соколовчани не треба да гласају ни за владина кандидата, ни за д-ра Ружића, него нека учине као и онај други пут, кад је 1897. био биран посланик. Тиме ће показати да су људи на свом мјесту, који се не даду завести ни десно ни лијево. О овоме ће још бити говора, јер влада није још поставила свога кандидата. Кад то учини, ми ћемо већ јавити, а дотле Срби Соколовчани изборници не обећавајте гласа свога никоме!

Изборни котар у Петрињи остао је смрћу дојакосњег мађаронског посланика Ферића празан, а исто тако и изборни котар у Вуковару смрћу посланика Александра Шпицера Крајковића.

У петрињском изборном котару има лијеп број Срба изборника, а у вуковарском има их такође доста. За сад се чује, да у Петрињи за посланика Старчевићанци Франковци, који Србе мрзе као највеће непријатеље, кандидирају властелинског шумара Нанцинија, а мађаронска владина странка министарског савјетника у пензији Еренхефера. Ко ће се у Вуковару кандидирати још није познато.

Упозоравамо наше српске изборнике, да не обећавају свога гласа никоме. Око њих ће сада обигравати и с лијеве и с десне стране, али нека се не даду варати. Ми ћемо им казати у овом народном листу, кад се буде све тачно знало, шта ће радити и за кога ће глас свој дати. Народе, пази и чувај се!

Д-р Франко Поточњак ослобођен. Наши су читаоци јамачно већ чули за брата Хрвата д-ра Франка Поточњака. Он је неколико година водио очајну борбу и ријечју и пером против пређашњег хрватско-славонског бана грофа Куна Хедерварског. Зато га је гроф Кун гонио, како је год могао, али ни Поточњак није остајао дужан. На пошљетку, кад су оно прије двије године букнули немири у хрватском народу против бана грофа Куна, онда је он дао бацити у истражни затвор д-ра Поточњака, јер да је он писао и ширио у народ некакве бунтовничке прогласе, којима се позивао народ хрватски на буну. Кад су видјели, да не могу доказати Поточњаку кривице, да је он саставио те прогласе, који су долазили из туђине овамо, онда су му напртили

другу ствар на главу. Оптужили су га да је он писао некакву књижицу, у којој је бан гроф Кун жестоко нападнут и назван најцрњим именима.

Прва расправа пред кр. судбеним столом у Загребу, на којој је био предсједник суда д-р Никола Радивојевић била је још прије годину дана од 16. до 23. јануара 1904. Суд је Поточњака ослободио, али је државни тужилац Ђуричић ставио на сто седморице жалбу ништавну и крајем јула прошле године била је одређена пред столом седморице нова расправа. Пресуда је гласила, да има бити опет нова расправа пред кр. судбеним столом, јер да неке ствари нису још добро испитане. Послије дугог времена дошло је до те расправе истом ове године почетком мјесеца марта и суд је опет ослободио д-ра Поточњака, и то с разлога, што је ствар била већ онда застарела, кад је држ. тужилац први пут оптужио д-ра Поточњака. Држ. тужилац Ђуричић опет је био ставио ништавну жалбу, али је послје неколико дана од ње одустао. И тако је легла та ствар, која се вукла скоро пуне двије године и д-р Поточњак коначно је ослобођен.

Д-р Поточњак је искрен пријатељ Србима и воли српски народ као и хрватски, па се човјек мора радovati, да је у овој борби са силницима одио он побједу послје толиког прогањања и патње. Д-р Поточњак тражио је да му се даде адвокатско мјесто, које је по закону требао већ добити прије десет година.

У Угарској још није дошло до нове владе. Мађари не могу никако да се погоде с краљем. Краљ је био цуних 14 дана у Пешти, па до споразума није дошло. Но Мађари умеју и знају, за себе радити, јер сви стоје скупа, па ће краљ попустити и прихватити ако не све, али добар део њихових захтева. Немађарски народи у Угарској стоје и гледе, како се без њих и преко њих погађа Беч и Пешта. А није боље ни с Хрватском и Славонијом, која нема правих људи који би је заступали, да се чује и њезина реч. Имамо 40 посланика у Пешти, али они нит' се мичу нит' душицом дишу. Њима је главно, да иду у Пешту и беру преко 3000 фор. годишње.

Оружање српске војске. Српска ће војска наскоро добити нове брзометне топове. Држава је већ склопила нови зајам и купиће топове Крезотове у Француској, који су од свију топова других фабрика најбољи. Држава ће платити за сваку батерију (4 топа) по 375 хиљада динара.

У Старој Србији и Мађедонији нема мира и што више ослабљује прољеће, све се већма дижу и чете. Тако је ових дана уништена једна српска чета код Табановаца близу Куманова у Мађедонији. Побили су се с турском војском и пало је мртвих и рањених с једне и друге стране. Што је Срба остало у животу, то је заробљено и одведено у Куманово, гдје су их Турци живе мучили и камењем помлатили. У боју је погинуо и аустријски жандармеријски официр Тубић, који је био додијељен турском мајору, који је предводио турску војску.

И бугарске чете не мирују, али на жалост нема

заједнице између бугарских и српских чета, па за то страдају и једни и други, а може доћи и до тога да туђин добије и Ст. Србију и Македонију, а да је не добију ни Срби ни Бугари. Шта ћемо, кад немамо среће ни памети, па нам тако и иде.

Бугарски кнез Фердинанд путује по свету. Био је у Немачкој, у Енглеској, а ових дана био је и Италији у Риму. Он путује од владара до владара. Неки кажу, да он тражи краљевску круну, то јест да се Бугарска прогласи независном краљевином. Други опет кажу, да се Бугарска боји рата с Турском, па хоће унапред да се осигура код ових држава, да не изгуби Бугарска и ово што има, а што је Русија криво и тешко извојевала. Бугарски кнез ради све ово без знања Русије, па му за то руска штампа и замера за то.

Различне вијести.

Србин ратар за „Српско Коло“. Већ смо донијели у овом листу, како се Србин ратар из Кам. Моравица, по имену Раде Јакшић заузимље за „Српско Коло“, па га препоручује својим сељацима и скупља претплатнике. Тако је он опет недавно послао управи „Српског Кола“ К 7*20 као претплату за 3 нова скупљена претплатника. Овако би требали да раде сви Срби ратари, који су претплатници „Српског Кола“, јер кад „Српско Коло“ буде имало више претплатника међу Србима ратарима, моћи ће онда још боље да поучава своје претплатнике о свему и да им иде у свему на руку. Дакле, Срби ратари, заузимљите се за свој лист и препоручујте га међу собом.

Богословско књижевно друштво „Слога“ у Карловцима издаће за који дан прву од својих књига, које ће уз врло јефтину цену давати и растуривати у свет. Прва књига биће „Ускрс“ у два штампана табака. У књизи је описан ускрс, протумачено богослужење ускршње, разјашњено ускршње еванђеље, преведен ускршњи говор Јована Златоуста, споменути су ускршњи обичаји и још на челу књиге стоји лепа слика „Ускрс“ од Предића.

Цена је књизи само 10 потура (5 новч.) и ко хоће да наручи књигу може то учинити на адресу: Богословско књижевно друштво „Слога“ у Сремским Карловцима. Растуривачи, који се јаве, добивају леп попуст. Поручбине ваља слати до цветне недеље.

Народна књижница у Сомбору. У Сомбору је Стеван Бенио учит. приправник IV. год. основао Српску Народну Књижницу, чији је главни задатак борба против пијанства и народно образовање. Књижница броји неколико стотина поучних и забавних књига и неколико листова, а има и свој певачки збор. У недељу је одржана главна скупштина на којој је изабран привремени управни одбор и председник. У одбор су ушли шест трезвених занатлијских и ратарских омладинаца и то: Божидар Радишић уједно и председник, Душан Коњовић, Сава Војкић, Стеван Шарански, Стеван Вранић и Јован Миросављевић. Правила су поднета мини-

старству на одобрење. До сада је уписано 36 чланова, међу којима има до десет женских. Овој младој и корисној установи желимо најбољи успех.

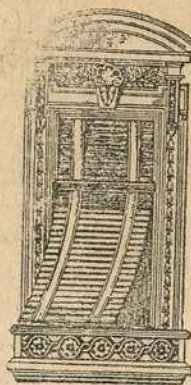
Сретна ли народа. У енглеском сабору неки дан расправљало се о државном прорачуну за ову годину. Министар Чембрлен изнио је пред сабор прорачун и рекао да државни приходи расту од свију пореза, само приход од пореза на пиво и жестока пића опада. А то је срећа за нас — рече министар — јер из тога се види, да наш народ све мање пије.

Богати енглески народ, који би имао зашто пити, ето из године у годину све мање пије. А како је код нас?

Земљотрес у Индији. Прије неколико дана у Индији се страшно уздрмала земља. Потрес је био тако јак, да су десетине хиљада људи погинули затрпани у кућним рушевинама, а да нису кад имали утећи. Срушено је на десет градова и безброј села. У два само котара пропало је тринаест хиљада људи. У једном граду пропала је у земљу касарна са шест стотина енглеских војника. У граду Дармсали није ниједна кућа остала читава. Тако јаког земљотреса и несреће од њега није скоро било.

Одговори уредништва.

У. у Острожин. Питате нас за вашу школу. Да је среће могли сте је већ добити, али неки ваши људи из села сами су криви, јер су били противни школи. Питали смо и дознали смо, да ове године не може о вашој школи бити ни говора. До године можда, ако будете људи, па одмах сад прегнете и одлучно будете тражили школу.

Фабрика
жалузија,
ролета,
дрвених
и жељезних
завојних
напака

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

фабрикате

Ценовници бадава и франко.

604. 5—24